

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretpлата: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.
 Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8.
 Plativo i tuživo u Šibeniku.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Izdavač, vlasnik i tisak „Pučka Tiskara“
 D.r V. Iljadica i drugovi — Šibenik.
 Odgovorni urednik: Krste Živković-Šupuk

Pretpлата šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. Oglaš se računaju po 16 para po petit retku; za više puta po pogodbi. Priopćenja i zahvale po 20 para po retku. — — — — — Plaća se sve unaprijed.

Pravaški zastupnici proti svom narodu.

Novi vojnički zakon, kojim se od naroda austrijskih traže nove žrtve u krvi i u novcu, biće primljen takogjer pomoću glasova pravaških zastupnika. I velika radikalna gospoda pravaški zastupnici, koji svakog nazivahu izdajicom i grobarom naroda, obećahu vladi podati svoje ropske glasove za ovaj zakon, koji među svim narodima i zemljama u Austrougarskoj monarhiji najteže žrtve nameće našoj jednoj Dalmaciji i njenom siromašnom narodu. Dok su se ostali dalmatinski zastupnici, pak i sam konservativac Ivčević, digli proti ovom za našu zemlju nepravednom zakonu, to gg. pravaši — a dakako i naš D.r Dulibić — pomažu eto svojim glasovima, da ovim zakonom padne na legja našeg naroda opet jedan novi i teški teret.

Mnogo toga mi ne mogosmo dosad razumjeti u postupanju naših pravaških zastupnika, ali ovaj njihov korak prevazilazi već svaku mjeru, svako očekivanje i on se ne može drukčije tumačiti već da su se za kakove osobne interese i spekulacije, tražene od vlade, izdali bez srca i ljubavi interesi i probitici naroda.

Govori se mnogo o tomu, da ovaj novi vojnički zakon donosi narodu u koječem oblakšica, među inim onu dviju godina vojne službe. Nu, ako će koja zemlja i imati od toga koju korist, tu naša Dalmacija očuti neće; pače na nju će posljedice toga zakona pasti teže.

Dalmacija ima odmah da osjeti prvi opći teret, biva povećanje broja novaka, koji po novom zakonu od 135 hiljada skače na preko 212 hiljada ljudi. To vodi za sobom povećanje broja vojske u stanju mira kao i u stanju rata, u kom će zadnjem broj vojske od 900 hiljada skočiti na 1 milijun i pò.

Kaže se, po novom vojnom zakonu, da će 80.000 momaka mjesto 3 godine služiti samo dvije, al od toga Dalmaciji nikakva korist, a veoma mala i drugim zemljama, što se najjasnije vidi iz § 8 i § 13 toga zakona.

Po novom zakonu 32.000 ljudi služilo bi 3 godine, a neki kao šarže i više još, a k tome nijedan vojnik neće unapred znati, hoće li služiti 2 ili 3 godine. Koliko će služiti, to će odvisiti od volje zapovjednika, koji podijeljuju šarže, tako da svaki bolji vojnik pa i prosti infanterista moraće služiti 3 godine.

Gdje je dakle ta korist — opće, a kamo li za Dalmaciju napose? Ovakog nesretnog š.a nema u nijednoj državi, koja je uvela službu dviju godina. Ipak će pravaški zastupnici glasovati za ovaj zakon. Da budu barem u odboru tražili da se popravi! Ma ni to.

Još nešto je tu. Kakovih 40—45 tisuća novaka, koji su dosad bili uzimani u dopunidbenu rezervu (ersatz-reserve) i služili samo 8 nedjelja, sad će po novom zakonu, po pravašima unapred potvrđenu, morati služiti pune 2 godine. Je li to na korist naroda? To mi pitamo vaše velike rodoljube pravaše i g. D.ra Dulibića? i još ih pitamo, bi li oni glasovali za ovakav zakon, da on zove u vojnu službu pope i fratre i ostale stanovnike svetih manastira?

Po tom novom zakonu moraju služiti 3 godine vojnici poljskog topništva i konjice, a oni u ratnoj mornarici isto kao i prije, to jest pune 4 godine dana.

A ratnu mornaricu pune najviše sinovi našeg naroda i baš u prvom reda Dalmacija sa svojim otočanima i primorcima, pak Istra i hrvatsko primorje. Gdje je dakle ta oblakšica od 2 godine, što ćemo ju osjetiti? Je li il nije ovaj zakon za Dalmaciju teži od prvoga? A naši pravaši, kao

da nijesu zastupnici naroda, već kao izdajice naroda će da glasuju za ovaj zakon! Kako će oni ovaj svoj čin opravdati pred narodom? Zar li time, da dobiše dvajest—trijest štala za župnike?!

Nu ni to nije sve. To je samo jedna strana tog novog tereta, biva ona u krvi.

Druga je strana, što ju ima davati naš narod po novom tom zakonu, ona novog tereta u novcu. Koja je narodu teža, koja li laganija, pitajte, gospodo pravaški zastupnici, samog naroda, do koje već oguljenog.

Mi velimo samo ovo, da po tom novom zakonu, koji ovaku lijepu jabuku na dar nosi našem narodu, a za koji bez kapi ljubavi i srca obećahu vladi glasovati pravašpopovski zastupnici, na legja narodna padaju novi milijuni kruna, kojima se imaju pokriti trošci, prihvatom novog zakona uzrokovani.

Ti novi trošci na radost naroda doseguće vrtoglavu visinu od 850 milijuna kruna. Narod će — i onako je sit i pijan — morati da pritegne kajsi oko pasa da stegne želudac a da otvori svoj kukavni bugjelar i da izbroji tu ogromnu svotu novca.

75 milijuna valjaće platiti odmah, u jedan put, a dalje za 12 godina redomice po 65 milijuna kruna.

A i Dalmacija će plaćati što je igje, a sinovi će njezini i dalje služiti 4 godine u mornarici.

Harna za to gg. pravaškim zastupnicima može im reći — hvala.

Dva komesarijata.

Jedan je u Hrvatskoj već par mjeseci instaliran, a ako izgledi ne varaju, potrajat će dosta dugo. Gospodin komesar, nekad oficirski sluga, nevidjenim cinizmom pašuje u Hrvatskoj, u zemlji, kako zgodno reče Franko Potočnjak, demoralizacije i bespravlja. Činovnici nepouzdati vijaju se s jednog kraja na drugi p put pljeve; svi zakoni, na koje počiva „ustavna“ zgrada, stavljeni su van kreposti, štampa je vezana gvozdenim lancima, posebnim komesarskim serumom umrtveni su joj svi nervi i ne smije i ne može da jače vikne, da od sebe dade glasa. Nije to dosta! Komesarijati je opisao ili bar hoće da Hrvatsku opaše kineskim zidom: — ne smiju ni tuđe novine, ni tuđe knjige, ni jedna tuđa misao da dospije u Hrvatsku, ako se sve to ne slaže sa duhom što tamo vlada i teškom morijom što ono se nad Hrvatskom nadvisila, pa ju davi i davi.

Nikad u Hrvatskoj baško dostojanstvo nije tako duboko palo kao baš pod zloglasnim Čuvajem, kojeg je Beč, stari onaj vuk u janjećoj koži, do dirom magične svoje šibe pretvorio u kraljevskog komesara. Najbolji narodni ljudi, koji su već davno nesebičnom ljubavi u službi naroda svoga, ljudi, koje narod na dlanima nosi, poput najgorih zločinaca, sputanih ruku u ledenom gvozdju, gone se iz jedne tamnice u drugu. Eno vam Lorkovića, upravo skršena, koga je ubila tamnica jakrepima i teškom memlom. Eno vam Stipana Radića u pratnji bajuneta i lisičinama okovana, gdje bacaju poput komada mesa iz jedne tamnice u drugu. Eno vam Jovana Banjanina na tri mjeseca teške tamnice osuđena na pravdi boga velikoga.

U nijednoj zemlji sudačko uvjerenje nije tako prostituisano kao u Hrvatskoj. Čuvari reda à la Accurti, Košutić i dr gi bezobraznici savezaše oči božici Pravdi, ispljuskaje je i izjuriše na polje iz njenog hrama. Hrvatska je danas gadna baruština, u kojoj se legu podržavatelji svakog nasilja, sramote, bezakonja i nemoralna. I nema danas čovjeka u Hrvatskoj, koji bi zagazio u tu otrovnu močvaru da malo, poput vjetra, makne usmrdjenu

vodu, što no se od truleža zazelenila, dok pod njom gnije i rastvara se cio život jednog naroda.

Teško nam je i pomisliti, da je ikad povjesnica zabilježila jedne veće kulturne i političke sramote kao što je ova sa komesarijatom u Hrvatskoj a i nema zemlje niti će je ikad biti, u kojoj bi se zakon, po jednom glupom tiranu, tako besramno gazio, štampa nečuvno progoinila, ljudi oporbe tako hajdučki progoinili, uopće cio jedan narod ni kriv ni dužan tako lopovski zarobio, te mu se ni dahnuti neda. I sve što pošteno misli i osjeća diglo se na obranu Hrvatske, u kojoj je na ustavu kao nikad počinjen grdan zločin. Poput bure viknulo je cijelom Dalmacijom narodno ogorčenje, odjeknulo je i u carskom Beču ministrima pod nos. Čitava se poštena javnost cijele kulturne Europe zgraža nad nasiljima, što no se tako hladno izvršavaju na ustavu i pravdi u Hrvatskoj. Pak?

Komesarijat u Hrvatskoj još i danas radi punom parom da demoralizuje i korumpira i zadnju narodnu jedinicu i da upokori zemlju, kojoj po svim pravima nije sudjeno robovati. Na sve proteste komesarijati u Hrvatskoj stoji i danas „bombenfest“ i začelnici njegovi ne smažu ni zere stida, da se zasrame nad gadarijom dvadesetog vijeka, koja se u Hrvatskoj njihovom privolom odigrava.

Svaka strahovlada radjala je i radjati će atentatom. Ne će valjda ustati cio narod na nepoštena tirana, na ugnjetača narodne slobode. Dosta je da se digne jedna narodna jedinica, da žarkom ljubavi u srcu, a pečalom boli u duši digne ruku na zatornog diktatora.

Povjest je puna ovih i sličnih primjera i mi iz nje doznajemo, da su svi oni podržavatelji svake strahovlade bili prvi, koji su vlastitom glavom plaćali otkup narodne slobode.

Komesarijat u Hrvatskoj jest dar Beča, o tom ne može nitko pametan da podvoji. I onda se od jednom gospoda bečka snebivaju od čuda nad atentatom poletnog Jukića, zbuduju ih prasak tarena sred bijelog Zagreba, sve ih to zapanjuje, svejedno kao da se hrvatska krv smrznla, kao da je u Hrvatskoj narodni ponos dospio niže od švabske čizme i kao da nema prava narodno ogorčenje da se odupre sili i nasilju. Zar se ta gospoda nijesu upitala: Čemu oni hici revolvera u magjarskom parlamentu? Ta na usta zastup. Kovacs progovorila je cijela Ugarska, jer nije mogla da podnese onaj nečuvni zulum, gdje se jedan parlamentat dovodi do krčme, iz koje se bacaju ljudi po policiji na polje. A u Hrvatskoj kako cio narod tako — to je logično — i pojedinci uvijaju, da komesarijati vodi zemlju u propast ekonomsku i političku. Takav narod, koga lomataju, prava mu odnose, ustav mu gaze, štampu sapinju, takav narod — pa ma i savezanih ruku — mora po principu prirode same da se brani.

Drugi komesarijati imamo — bože čuda! — u Dalmaciji. Mi doduše ovamo nemamo komesara, ustav nam nije formalno dignut, ali osjećamo svu težinu hrvatskog komesarijata. Onaj u Hrvatskoj radi otvoreno, svečano je instaliran; ovaj u Dalmaciji grize pod vodom narodne žile, svaku zdravu ideju gleda i nastoji da za sobom u vodu povuče, da ju uguši. U Hrvatskoj načelnici dolaze na poklon tiraninu Čuvaju, ovamo u nas klerikalni pravaši svečano dočekuju dalmatinskog namjesnika, kite grad trobojama, da time pokažu gospodinu grofu da je n. p. Šibenik — hrvatski grad!

U Dalmaciji čitava jedna stranka, naime napredna, postavila je sebi zadaćom, da probudi narodnu svijest, da puku pripomogne, da ga otme zaglupljivanju i isisavanju sa strane oficijelnog dalmatinskog klerikalizma. Ako nas u našem radu vodi plemenita ideja da narod osovimo na vlastite noge, da ga naučimo misliti svojom glavom, da unesemo tračak prosvjete i u najzabitiije kolibice ove austrijske Pepeljuge, mi još time ne počinjamo

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. - - E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.
 Iljadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, duguje svoj

isitati, ako mogi alno čuvstvo, naći ilijani bili psiho- amo prema svom nego najvećma evo to je baza a.

na logično izviru, gi tijekom unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko utellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ia, nije nikad za- itanja i probleme e razlika između e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vjlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretenicu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča a starcu: žuljala je ar onda načini sljaku buvene; u toj prvog riode momče je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, ine poticao je vigje-

uzročnika tog jauka.

Pa, kao što lažno prikazaše vladaru stanje u Hrvatskoj onda, kad joj oduzeše sve uvjete života istavnog, tako i sada lažno obavještavaju ga, da je u Hrvatskoj narod miran i dobar i zadovoljan svojim ropskim stanjem. U ostalom ni sami ne govore, niti vjeruju, da bi im taj narod mogao da kusur vrati.

„Tu neće! on je miran i dobar!“ — misle oni i Marko Lobov.

Al, kad je ipak, rekbi, dotešćao jad i muka, te je i taj mirni i mukotrni mučenik sjetio svog ljudskog ponosa te, uprkos svojoj historičkoj do- proti i mirnoći, uvrijegjen digao, da kazni prvog

klerikalci učinili crkvu svojom podvornicom. To je najsjajnije pokazao papa Julijan II., koji je ispra- znio sve papinske blagajne i Vatikan doveo do očitog bankrota. Ali njegov nasljednik papa Lav X. kao valjan finansijer dosjetio se jadu i ubrzo stvorio plan, po kome je imao, da u malo vremena napuni sve blagajne. No prije nego pregjemo na ovo, vrijedno je zabilježiti raskalašenost ovog pape, koji je za svoje krunjenje potrošio ništa manje već 100.000 dukata. Za jedan sami sonet, dakle za 14 stihova, platio je jednom književniku 500 dukata, odnosno za svaki redak 35 dukata, a zna se, da je sonet bio jedna prosta krparija, ali je veličao papu!! Ovaj papa bio je jedan od najra-

pojmu sve krvoavost kardinala Beatonu u Skot- skoj, koji je bio tip državnika, ali i krvnika. Radi širenja nove vjere, naime kalvinizma, bezbroj je ljudi ovaj „sveti“ čovjek spalio i najtežim krvavim kaznama iznućio. Ovaj kardinal „krvnik“ spalio je godine 1546. na sred trga Gjuru Wisharta, te svojom rukom zapalio lomaču. Narod se silno po- bunio, te ovog zlotvora, koji je čak i o papinskoj tiari sanjao, ubio i onda objesio o zid kule Svetog Andrije.

Klerikalizam je krvava stranica povijesti, veliko groblje žrtava slobode savjesti i uvjerenja. L.

nikakovo zlo ni zločin. Strogo se držimo programa naše stranke, on je naš zavjet i mi moramo, dužnost nam je, da ga ispunimo.

Klerikalizam u Dalmaciji upravo bjesomučno kidiše na naš puk i mi mu čitamo na crnom barjaku crvenim slovima ispisano: Ropstvo! Ali mi živimo u vijeku slobode, prosvjete, jednakosti i bratstva i ne možemo da dozvolimo, da jedna kasta, koja po riječima Hristovim ne smije da ima šta zajedničkoga, u svjetovnim stvarima, s nama, napušta svoje uzvišeno zvanje, baci se u vrtlog svakdanjih strasti, samo da se dočepa vlasti, kad joj tamo mjesta nema.

Dnevna kronika svaki dan zabilježi po jedan čin počinjen sa strane kojeg klerikalca i svako često javna štampa mora da registruje po koje sablažnjivo djelo onih redovnika, kojima još na usnama dršće zavjet čistoće i siromaštva. Nije ovdje potrebno da se bavimo Tomasovićem, Gnječom, Barbarićem, Vežićem, Studenčićem, Bartulovićem, Ganzom, Kovačevićem i drugima, jer ih Dalmacija poznaje vrlo dobro i jer su svojim naopakim življenjem počinili na duši narodnoj više zla nego i jedan Turčin. A ovi prije napomenuti, izraziti su vodje pogubnog klerikalizma, koji nikad ni jednoj zemlji nije donio sreće i blagoslova, pa ne će ni siromašnoj Dalmaciji. Ovi i druga im braća, kao pokorni sluge rimske politike, idu za tim, da podjarne i duševno i materijalno zarobe naš puk, koji i onako pati na mnogočim, koga su ubile nerodice i slabe uprave austrijske, pak mu ne manjka, već da postane pljenom gadnog afarističkog klerikalizma, kome je do ugnjetavanja narodne otporne snage, pokornog slušanja u svrhu lakšeg zaglupljivanja.

Klerikalizam u Dalmaciji uživa sve moguće privilegije, jer su njegovi predstavnici u isto doba mali, veliki veći i funkcioneri katoličke vjere, koja je u Austriji državnom vjerom. U ime te vjere počinjaju oni svega i svašta, poslužuju se u borbi ne zvani, najpodlijim sredstvima i svaki svoj čin, svako svoje zlodjelo pokrivaju oni plaštem katoličke vjere i kad se u nje takne, kad zavririmo bezobzirno iza kulisa i vidimo što čine, — e onda ih stane divlja dreka: U nas se ne smije dirati! A siromašni i nevoljni državni odvjetnik na taj povik trne od straha i kao čuvar posvećenih zakona i državne vjere udri po javnoj štampi, te tako se dogodi, da modra olovka zarobi i ono, što ne tvori nikakov prestupak, u posvećenim zakonima i paragrafima predviđen.

Ako je, dakle, po svim znacima sudeći, klerikalizam kod nas i u Austriji orijaški pokročio, je li onda čudo da jedan državni odvjetnik jednim potezom modre olovke onako bezobzirno gazi naše misli i našu pismenu borbu proti onima, koji hoće da narod potpunoma zarobe?

Ali jer mi u klerikalizmu vidimo zlo i pogubnost, mi ne ćemo, ne možemo, da sustanemo u borbi, kojom je svrhom da ga onemogućimo, pa bili mu pokrovitelji čak i na najvišim vrhovima.

U ovaj drugi komesarijat, koji radi prikrivo, tiho, sistematski, dolazi ravno sa hladnog Dunava; on je maslo starog nam znanca Beča. I onaj u Hrvatskoj otvoreni i ovaj u Dalmaciji prikriveni komesarijat, oba imaju svoj izvor u Beču i oba su jednako pogubna, oba idu za tim, da se skrši narodni otpor, da se ušutkaju sve borbe, koje idu za tim da se narod oslobodi premoći magjarskih husara i rimskih klerikalaca. Ali ovako dalje ne može da potraje, jer danas se ne smije i nije olako titrati se s narodnom kožom i narodnom ekzistencijom, jer sve imade svoje granice pa i strpljivost narodna, koja kad se prelije, jača je od ijednog vulkana. Biblijskih Jobova više nema!

L.

Bilješke.

Čemu služi vojska. List austrijske visoke finance „N. F. Presse“ piše u jednom svojem uvodnom članku prigodom demonstracija u Budimpešti: „Buntovnički događaji, koji su zastravili Budimpeštu i zaprijetili potpunim porušenjem reda pokazali su veoma jasno utješljivu vijednost jake garnizone. U velikom gradu nije bilo dosta jake vojske, stoga se je moralo na brzu ruku odrediti vojnike iz provincije. Tko bi imao u budućnosti preuzeti na se odgovornost, da u odlučnim časovima strada monarhija radi pomanjkanja potrebitih regimnata, kao što je to morala da pretrpi Budimpešta.“

Ovime se u najljepšoj formi kaže: mi trebamo više vojske, da se u slučaju potrebe uzgogne lakše strijeljati puk i narod, koji traži kruha i slobode.

Sada ćemo bolje shvatiti ono nadri-patriotičko oduševljenje i pobožno-korporalско uvjerenje svih izrabljivača puka, a osobito Sušteršićeva kluba i dalmatinskih pravaša, koji su se spremno ponudili, da će glasovati vladi sve nove i teške namete u novcu i krvi, koje traži novi vojnički zakon od najzanemarenijih i najsiromašnijih zemalja u državi, od Dalmacije, hrvatskog Primorja i Istre. I tako će Dalmacija, krivnjom i saradnjom vlastitih sinova — pravaša — morati trpiti nove žrtve i ljute nepravde vojničkog zakona.

„Radikali...“ To je naslov jednog uvodnog članka „H. Krune“ br. 57—58. Jadan Prodanov list mora da tiska i ono, što ni „H. Rieč“ neće da primi. Molimo, gg. štioce da pročitaju pa reku, vidješe li gdje većeg idijotizma, i to onog čisto pravaškog što zaudara voskom i prati trstiku i onoga, što gasi svijeće po oltarima.

Samo nekoliko primjera, pa da bude veselo sve selo:

„U Šibenik je došao, namjesnik — piše „Hrv. Kruna“ — po modernim tehničkim nazorima bez one birokratsko-pravničke primjese.“

„Tehničari su mogli u istinu po ovom koraku promisliti, da će sad i u Dalmaciji njihova struka stajati u prvim redovima.“

„Gosp. namjesnik, može se reći, da je baš tehnički pregledao Šibenik i okolice.“

Dočekali su ga, dakako, opet „tehnički elementi, koji muževnom energijom požrtvovno i baš izglednom nesebičnošću te čeličnim prirodjenim poštenjem (ovo mi podbrisujemo, jer ovo vrijedi. Op. ur.) stoje na braniku hrvatske misli, stvari i običine u Šibeniku.“

„I vijali su se po Šibeniku (ne kaže, je li tehnički. Op. ur.) onih dana hrvatski barjaci i sagovi; namjestnik je imao prigode da dozna, da je Šibenik čisto hrvatski grad, gdje pravaški perjanice rade neumorno oko toga, kako bi pospješili proces sjedinjenja Dalmacije s majkom Hrvatskom.“

I ovo Vam je suština tog uvodnog članka „H. Krune“.

Košto se vidi, odvise je „tehnički“, a da bi se na nj mogli osvrćati ozbiljno. Svakako je tehnički najugodnije ono, gdje govori o požrtvovnosti, nesebičnosti i prirodjenom poštenju nekih ljudi, kojima je bivši načelnik Stojić otvoreno kazao, da su pri sklapanju pogodbe općine sa Sufidom bili podmićeni i da su pače i njega htjeli podmićiti. Koji su to ljudi, znače Krstelj, Drinković, Gazzari i drugi. Svakako, tu ima ljudi, čije se „prirodjeno poštenje“ nije začalo izrabljivati u svoju korist načelniku čast i ošteti općinu za nekoliko hiljada kruna; ima ih, koji svojim prirodjenim poštenjem znadu prisvojiti, tuđi novac itd. itd., što ovdje navoditi nije čas. Za poštena djela ovih pakutakuna trebaće jedna posebna brošurica, da u njoj odskoči to njihovo „pirodjeno poštenje“.

Najugodnije je pak čitati, kako na koncu ovaj tehničko-idiotički članak navaljuje na Čingriju. Zaboravljeno je ono doba, kad se ovi elementi prirodjenog poštenja mazahu i oblizivahu oko Dr. Čingrije i prikazivahu mu se pristašama Hrv. stranke i davahu se birati u upravne odbore stranke, čar za tajnike, samo da ih Čingrija i Hrv. stranka pomogne metnuti u sedlo općine šibenske, gdje sada proti volji naroda plijene i haraće narodno dobro i pučke trude; gdje sada načelnik okorišćuje se svojim položajem, liječnik prima od 5 do 6000 Kruna općinske plaće a za narodno zdravlje ne radi ništa; gdje se na mjestu s masnim plaćama postavljaju netijaci, gdje se tasto davaju radje uz dobar dobitak; gdje svi poslije pogodbe sa Sufidom posjeduju po 50—60 do 75 dionica toga društva... Al, velimo, za to će trebati jedna cijela brošurica, obskrbljena dokumentima.

Dopisi.

Skradin, 20. lipnja 1912.

Ima nekoliko godina, kako se ovdje ustanovila gospodarska zadruga. Ta mlada ustanova pri svom razvitku morade polleći stranačkim i ličnim špekulacijama. Promjenise se dosad — recimo — radi stjecaja raznih prilika, više uprava i predsjednika, koji su u pr. om početku na čelo uprave bili birani reklame radi, a oni se te časti na dobru vjeru primise, da malo zatim budu potisnuti i nadomješteni onakovim ljudima, koji su samo za sebe korisni, a za svaki drugi rad i posao nesposobni.

Na našu veliku žalost takovi ljudi kod nas bivaju podupirani, pa čak i od onih elemenata, koji inače ispovijedaju, ali u užem krugu, da je

tih ljudi jedini cilj zadovoljavati svojim potrebama i paziti na svoje udobnosti, ma moralo to da pada na čiji mu drago teret. Takovi elementi, u obrazuju nekih velikih genija i u mišljenju, da zavaravaju druge, izigraše sami sebe. Nekad ti taktičari uživahu potpuno povjerenje svojih te omogućise ovoj gospodarskoj zadrugi upravu, o kojoj se ništa pohvalna, a dosta pokudna može da kaže. Trebalo bi mnogo na dugo da pišemo, kad bismo htjeli vjerno, da prikazemo sav rad onih, s kojih je danas ova općina materijalno i moralno propala.

Ograničiti ćemo se na samu gospodarsku zadrugu.

Do sada se primjećivao po koji prekršaj gospodarskih pravila u prilog pojedinih članova te zadruge. Držalo se, pa je to neprimjetno učinjeno, pak da se što slična više neće dogoditi. Tekom vremena uvidjelo se, da su takovi prekršaji vrlo česti i da vode sasvim drugom cilju, nego je onaj zadrugin. Steklo se faktima uvjerenje da se neki izložitiji članovi gospodarske zadruge hoće da okoriste svojim položajima.

Ne davno dijelila se galica po naručbi članova. Jednom članu uprave bilo je dodijeljeno jedno cijelo bure od kg. 100. Dotični član kako za svoj posjed niti kg. 20 galice ne treba, ostatak po skupe novce prodavao je u svom dućanu, i to ponajviše onim njegovim mušterijama, kojima općina duguje.

O ovakovim zloupotrebama visi tužba na nadležnu vlast. Ovih nam pak dana stižu tužbe sa strane nekih posjednika, da je guma, koju su ove godina preko zadruge dobili, vrlo slaba te da im na navrtku puca. Mnogi su se od njih u znak protesta pismeno obratili zemaljskoj gospodarskoj zadrugi u Zadar i traže da im se šteta naknadi. Do koga je sve ovo neka ispravi i pazi, da se više slične neprilike ne događaju.

Pišu nam iz Podgore.

Samoubojstvo hrv. stranke u Makarskoj općini.

Ona Vaša poruka u zadnjem broju obistinila se. Hrvatska je stranka sramotno podlegla pod papučom fratara. Odmah poslije raspusta općine poruka je potekla sa strane pravaša da bi se moglo doći do sporazuma. Prije toga sastadoše se na vijećanje vidjenije pristaše hrvatske stranke, a bio je pozvan i naprednjački bivši vijećnik Špiro Klarić, koji je također i član glavnog odbora napredne stranke. On se odmah u početku usprotivio svakom kompromisu sa klerikalcima.

Ostala gospoda zaključise da bi pristali jedino na jedan častan kompromis i počese pregovaranja te ponudiše pravašima 16 a Hrvat. str. zadržavaše 20, a u najgorem slučaju kad nebi htjeli pristati da im se dade 17, a hrv. str. 19.

Kao mandatari pravaša bili su gg. Ivanišević de Giovanni, pravaš prve fele, Kleme Babić i fra Krsto Belamarić, kao zastupnik samostana, bez kojega pravaši ne mogu se snaknuti.

Na ponudjene im gornje zahtjeve klerikalci odvrata pismeno, da ih ne primaju te da prekidaju pregovore.

Tad neka gospoda Hrvat. str. poruče im putem prisvitlog lurdskog čudotvorca da će im još popustiti, i zbilja na 15. tek. sastadoše se zajednički na vijećanje mandatari obih stranaka i poprmiše ovaj nečastan kompromis na način, da su pravaši ostali podpunni gospodari vijeća, dobivši 19 vijećnika, a hrv. str. njih 17 dok uprava 4 Hrvat. str. sa načelnikom a 3 klerikalci.

Svakako, na koji mu drago način, pripoznata je većina pravaša u ovoj općini.

Ovoj golemoj kapitulaciji hrvatske stranke najviše je doprinio t. z. „lav Makarskog primorja“ o kojemu ćemo se gdjegod pozabaviti, ta vidjeli smo tu deliju na zadnjoj sjednici vijeća.

Usprkos što nije naše stranke ipak zaslužuje svako priznanje gosp. Dr B. V., koji je do zadnjeg časa nastojao svom silom da spasi hrvatsku stranku iz nesretne situacije.

Sad će barem odahnuti zadržarski grof a i njegov

VELIKA ZLATARIJA
GJURO PLANČIĆ

VIS STARIGRAD VELALUKA

BOGATO SNABDJEVENA PODRUŽNICA

27—52 - - ŠIBENIK. - - -

PUČKA TISKARA

D. V. Pjajica i drugovi
ŠIBENIK

Preporuča se za sve u
tiskarsku struku zasjecajuće radnje,
Cijene umjerene.

lakaj Benković de Sliško sa svojim glasovitim Mučkim pašom Nonveilerom. Sad slobodno nek povrate namjestništvu detektive a nijesu ih ni trebivali kad su oni vršili tu dužnost.

U zadnji čas smo doznali, da ima veliko nezadovoljstvo u primorju te naši seljaci razviše veliku agitaciju pod devizom u „boj za motiku i mašklin“. Vidit ćemo, kako će svršiti ova komedija.

Skup birača.

Podgora blizu Makarske.

Progledasmo. Sramotni sporazum sjedinio je nas pučane bez razlike stranaka, a naš je program težačka sloga, motika i mašklin. Varala su nas gospoda toli hrvatske koli fratarske stranke, al danas progledasmo. Htjeli su da kojeg našeg pučana metnu u vijeće, al mi se nedamo i tražimo III. i II. tijelo (24) bez fratara popova i meštara tih narodnih pijavica. Dosta je njihovih zuluma, a I. tijelo nek slobodno gospoda biraju kako hoće.

Dolazio je po primorju i onaj glasoviti Benković; taj Sliško nam je htio baciti prah u oči, al smo mu zapivali. Kad je sloge, može svega biti, pak ćemo viditi s vremenom, ko će zapovidat oli gospoda, oli crvena kapa. Ovo je početak, kojim ćemo nastaviti. Živio mašklin i motika, doli gospoda kompromisanti.

Podgorški težak.

Vijesti iz grada i okolice.

Zvjsersko djelo jednog katihete. Katiheta pučkih škola Don K. Stošić nekidan je u školi zgrabio malog Stipana Gojanovića Josina i istukao ga nemilice. Sami ne bi vjerovali, da čovjek može da ima tako zvjsersko srce, da nijesmo na svoje oči vidjeli modre tragove udaraca. Oboje ruke maloga — biće mn 8-9 godina — nose na sebi prište, a na jednom pače mjestu pukla je od jakog udarca sama koža. Udaraca je vidjeti i po legjima. Kažu nam, da tako on postupa svedjer, pak da djecu, kad ih hoće da tuče, izvede van iz razreda u sobicu, gdje se vješa roba. Tako je postupao i s malim Gojanovićem.

Ovako nekršćansko djelo mi ne možemo inače tumačiti, neg time, što se popi i fratri ne žene, pak ne znadu, što je očinska ljubav pram djeci.

Čujemo, da je stvar predana sudu, a takodjer javljeno školskoj vlasti. Za to i ne pravimo komentata.

Higijenička zanamarenost. U sporednoj ulici, koja vodi sa obale k crkvi sv. Frane, nalazi se s desne jedna manja ulica, od malo vremena popločana, u kojoj s jedne strane gosp. I. K. Dalle Feste drži pomješće uljenog mlina, a s druge g. Rudan našao mjesto za držanje koža, koje bivaju u ulici posložene pa ostavljene unutra zatvorene, da se još bolje usmrde. Pred večer, osobito sada ljeti, tako žestoko zaudara vonj ovih okuženih koža, da obližnje kuće od kojih nam ove tužbe dolaze, moraju pozatvarati prozore da se ne onesvijeste. Koliko je ovo škodno za zdravlje, ostavljamo liječnicima zato pozvanim da sude. Molimo nadležnu da ovo što prije iz grada odstrani, a g. Rudan neka vodi svoju industriju daleko od mjesta, na otvorenu i prikladnu mjestu. Naša pak policija mješte da se sunča u perivoju, neka radje pogleda ovakove ulice u kojima se nalazi ovaki nered.

Radi čistoće. U večer poslije 10 sati neke sluškinje imadu običaj, da smeće od 2, 3 a valjda i cijele sedmice dana lijepo iskrenu na sred ulice u nadi da će to pometaći sutra dan pokupiti i odnijeti. Gadjnijega običaja, mislimo, da ni nema i jer to smeta čistoći grada, dužnost je općine i redarstvenih organa da dobro pripaze na ovaj nelijepi običaj koji ugrožava zdravlje gradjana, osobito sada za ovih opasnih dana.

To se događa osobito u rajonu sv. Frane i poboćnim ulicama. Ima večeri, kad od pustog smrada ne možeš proći. Bilo je ustanovljeno da će pometaći zvonceom javljati dolazak za primanje smeća pak zašto je to ukinuto?

Na prikaz: Gradjanske škole. Njihovo djelovanje i korist, osobitim obzirom na Dalmaciju. Napisao Danilo Petranović. Stamparija De Giulli. Cijena 60 p. — Osvrnućemo se.

Poljevanje grada ove godine mnogo je urednije od prošlih godina, jer se ne prave lokve, kako se to prije pravilo. Preporučujemo samo, da se obala ne poljeva morem, koje se grabi iz najnečistijih mjesta, gdje su gradski kanali, jer kasnije čuje se neugodan smrdž.

uzročnika tog jauka.

Pa, kao što lažno prikazaše vladaru stanje u Hrvatskoj onda, kad joj oduzeše sve uvjete života ustavnog, tako i sada lažno obavještavaju ga, da je u Hrvatskoj narod miran i dobar i zadovoljan svojim ropškim stanjem. U ostalom ni sami ne vjerovahu, ni ti vjeruju, da bi im taj narod mogao da kursor vrati.

„Ta neće! on je miran i dobar!“ — misle oni i Marko Lobov.

Al, kad je ipak, rekbi, dotešćao jad i muka, te je i taj mirni i mukotrni mučenik sjetio svog ljudskog ponosa te, uprkos svojoj historičkoj doctoti i mirnoći, uvrijegjen digao, da kazni prvog

Pokrajinska ludnica. Ovih dana je umako iz ludnice Maksim Grimani i šetao po gradu 2 dana, a da ga 14 općinskih redara nije bilo kadro-uhvatiti. Premda je Maksim osoba više smiješna neg pogibeljna, ipak ova okolnost karakteriše sposobnost našeg redarstva.

Bilo je u mjestu i veselo vidjeti, kako pred našim dobrim Maksimom pobjegoše pravaške perjanice u Sokolanu i zaključaše se, dok je drugo gradjanstvo mirno šetalo i smijalo se junaštvu njihovu.

Al ovdje je druga po srijedi. Biva, da će iz ludnice uvijek uteći ovaj il onaj, dok se god ne poprave mane na novoj zgradi. Na njoj imade toliko manjkavosti, da se čudimo, kako je mogao Z. O. dopustiti da se u njoj čuvaju bolesnici. Sva današnja dobra straža je uzaludna, pak nek bude i deset puta bolja, opet će koji Maksim komodno otvoriti prozor i umaći i potjerati pravaške perjanike u Sokolanu pod ključ.

Čujemo, da je ta zgradija gradjena pod nadzorom tasta D.ra Krstelja, a kad je tako, tad ne treba trošiti riječi. On je za nadziranje primao, kažu, 150 Kr. mjesečno, a bio je u godinu dana, kažu jedan ili dva puta svega. Čudno! Nu još je čudnije, što, kažu, da on još i danas prima od Z. O. to 150 Kr. plaće. Ma, je li moguće?!

Jest pravaška era, al ovaka....?

Uzoran župnik. Pišu nam iz Jadrtočca. Da nastavimo dalje djela našeg seoskog Nasradina. Istina je i to, kad bismo mi iznijeli sva njegova skakanja preko zadržanih zidova i preko kupa, valjalo bi pisati tisuc i jednu noć.

Jednog dana dolazi Stana na lokvu po vodu. Don Marko stoji i gleda, pa će ti ovako nepristojno bez mrve stida: Ala debele noge u Stane, vidi se da nije iz sela. — Stani uzavri krv pak mu zgodno odvrati: Ala debela vrata u Don Marka, skinuti s njega sv. kolar pa mu metnuti samar pak na njemu drva goniti.

Kadgod dodju ženske na vodu, nikad im taj arapin neda mira, već uvijek zađirkiva nepristojnim riječima. Nedade im vode prije, već pita žensku uslugu. Daću ja tebi vode, kaže, al učini i ti meni uslugu, buđi i ti meni što na ruku. Što to znači, netreba kazivati. Ženske jadne poniknu stidom, al se jednom jedna nadje pak za njim vidrom.

Najviše se lanta Stane, pak joj jedanput otvorito kaže: Smeću ti tebe i kuću ti, ako mi ne budeš podložna i ne budeš dolazila k meni....

Kad je došao onaj zadnji dopis u selo, onda njegova virna sluškinja više sa slara preko sela: E, da se ne dogodi kome kao i ženi Koma linovoj; smakao (t. j. ukleo) je nju, pa će ukleti i njega i ženu mu. To je mislila na jednoga progonjenog Šarića. Drugi put ćemo dalje.

Organet općinske klike smučuje se u svojoj kršćanskoj duši, da je ludnica leglo socijalista, pak udara po D.ru Kurajici. Ovoga puta ima pravo. Gosp. privjenac ludnice imao je davno predložiti Z. Odboru, da se u natjecaju metne, da će za čuvare biti primljeni samo načelnici, biskupi i kardinali, a ne ljudi kojima hljeba svagdanjega treba. Barem bi onda vidjeli po ludnici same procesije.

Dobar bi izgled imao dati g. načelnik time da zabrani jedan škandal, koji se svaki dan odigrava pred očima, upravo pod nosom sv. Martina. To, bo, smučuje samog sveca, kad se pred njime krši jedna zapovjed božja.

Naša ludnica. Jesu li bogohulitelji čuvari ludnice, to ne znamo; znamo, da je grdan bogohulitelj D.r Drinković, da se ne ispovijeda i ne prišćešćuje, pa ipak stoji pod suknjom fratarskom, a grom u nje još ne puca. A ima i drugih klerikalnih prijatelja, koji su grdni bogohulitelji ili ti beštimađuri. Sekundar ludnice bi ih nabrojio na prste, on drži glavnu notu, on je bo pobožan do škapulara.

Pa kako da nije Kurajica kriv. I kako! On bi morao zahvaliti se na svoje mjesto, otići u penziju, pa nek bude na njegovo mjesto imenovan brat zastupnika Dulibića. Tad D.r Kurajica nebi više bio kriv.

Gosp. Ivan Carić došao je u naš grad u svojstvu lučkog činovnika. Naglo je bio premješten iz Starograda i ako je radi zdravlja zatražio dopust. Nas veseli dvoje: što nam se opet povratio naš dobar znanac i što naš lučki ured u gosp. Cariću dobija vrsna radenika, jer je on jedan od najnaobraženijih lučkih činovnika.

Makarska na ukopu. Vijesti, koje nam stižu iz Makarske, slute na sve, samo ne na dobro. Kao da čujemo brećanje mrtvačkog zvona, koje ima da navijesti, da u Makarskoj zalazi zvijezda slobode, ponosa i svakog dobra, a da se pomalja druga, ona crna crne budućnosti za onu krajinu.

Nova era, za koju se šaptalo da dolazi sa novim namjesnikom, regbi da pomalo stupa na pozornicu javnog života ove jadne zemlje. Ona će — neće dugo proći — raširiti svoja crna krila i pokupiti pada nje svu onu crnu pilad, koja od davna gladna pijuću od velike pohlepe za vlašću.

Kompromis istrošene hrv. stranke sa rojem crnih lukavaca i laičnih bečara iz pravaške bande, otvara i vrata i prozore, kroz koje će ti gladni skakavci ulećeti na narodnu njivu, da na njoj porbrste krvavo pučko dobro te da siti i pijani zastru svojim smradnim tjelesima sunce slobode a inauguruju u zemlji mrak crnog ropstva hrvatskog puka.

Grdan grijeh navaljuje na še hrv. stranka. A da velimo istinu, uvjeriće se ona, neće dugo proći.

Našim ljudima poručujemo, da se nedadu zavirati. Zadaća naša nijesu časti općinske ni zastupničke; zadaća nam je učiti, dizati, prosvijetljivati narod, osloboditi ga praznovjerja, tmine i duševnog robstva: od ovog zanemarenog puka učiniti narod svijesan sebe i svojih prava i svoje velike budućnosti. Sve iz naroda za narod!

S tim mislima u boj, u borbu. Il živjeti slobodno, il poginuti slavno!

Čemu Vam život pod suknjom fratarskom? Tim samoživcima će rasti kulje i podbradci, a puk će biti gladan svega — i kruha i slobode, svijetla i nauke. Pa to da je život!

Rekli smo svoju prije što mislimo, a sad velimo, da nam je zaigralo srce u grudima, kad saznasmo, da narod Makarski i junačke okolice nije izgubio prisebnosti duha, te pokazao svijesti i ponosa, pa se digao proti stanju stvari i onima, koju odrtu kožu s naroda hoće da nose na pazar.

Makarani! nek Vas je 50 druga, al vas 50 u klancu poštenja i karaktera pod neodoljivim ponosom svijesnog oduševljenja biće 50 lava.

Budućnost pripada samo takima. — Pregaoću bog daje mahove! — veli pjesnik.

Darovaše Hrv. Muz. Društvu „Kolo“ da počaste uspomenu pok. Antice Čulić g. Krte Iljadica K. 2; da počaste uspomenu pok. Božice ud Vincić g. Šime Sunara K. 2; da počaste uspomenu pok. Josipa Jakovljevića g. Šime Sunara K. 2; da počaste uspomenu pok. Gjeme pl. Marasović gg. Pio Terzanović K. 5, Šime Sunara K. 2, Markiol Juras K. 2.

Uprava najtoplije zahvaljuje.

Obavijesti Uredništva.

Gg. dopisnicima i ostalima: nije bilo moguće. Dopis iz Sinja već zastario. Pozdrav.

S. 302 St. Geo.

Izjava.

„Sloboda“ br. 49 donijela je vijest o pregovorima hrvatske i hrv. napr. stranke sa pravašima u ovome gradu za postojeće općinske izbore. Nego u tome se podkrala pogreška, jer napredna stranka u ovim pregovorima nije za ništa ulazila. Ovoliko na razjašnjenje.

Makarska 18/6 1912.

Špiro Klarić

Član gl. odb. Napr. stranke

Nova limarska radnja NIKOLE BEADERA

ispitanog limar-kog majstora, na Pazaru (kuća g. Zorića) preporučuje se P. T. Općinstvu jamčeći za brzu i solidnu izradu svih gragjevinih i galantarijskih poslova.

2-6

Prodaje se jedan „koter“ u dobrom stanju, sa svom armaturom, fodrom od rama, uz veoma nisku cijenu. Na moru posve solidan. Obratit se uredništvu.

4

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLANE PRIMAJU SE. - - E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.

Iljadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, duguje svoj

visiti, ako mogi alno čuvstvo, naći ilijani bili psiho- samo prema svom nego najvećma evo to je baza i.

na logično izviru, gi tijkovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko utellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva

oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kona- ia, nije nikad za- itanja i probleme e razlika izmegju e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća a starcu; žuljala je ar onda načini sljaku buvene; u toj prvog rirode momće je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iue poticao je vigje-

klerikalci učinili crkvu svojom podvornicom. To je najsjajnije pokazao papa Julijan II, koji je isprazio sve papinske blagajne i Vatikan doveo do očitog bankrota Ali njegov nasljednik papa Lav X. kao valjan finansijer dosjetio se jadu i ubrzo stvorio plan, po kome je imao, da u malo vremena napuni sve blagajne. No prije nego pregjemo na ovo, vrijedno je zabilježiti raskalašenost ovog pape, koji je za svoje krunjenje potrošio ništa manje već 100.000 dukata. Za jedan sami sonet, dakle za 14 stihova, platio je jednom književniku 500 dukata, odnosno za svaki redak 35 dukata, a zna se, da je sonet bio jedna prosta krparija, ali je veličao papu!! Ovaj papa bio je jedan od najra-

pojmiti sve krvološtvo kardinala Beatona u Skot- skoj, koji je bio tip državnika, ali i krvnika. Radi širenja nove vjere, naime kalvinizma, bezbroj je ljudi ovaj „sveti“ čovjek spalio i najtežim krvavim kaznama izmučio. Ovaj kardinal „krvnik“ spalio je godine 1546. na sred trga Gjuru Wisharta, te svojom rukom zapalio lomaču. Narod se silno pobunio, te ovog zlotvora, koji je čak i o papinskoj tiari sanjao, ubio i onda objesio o zid kule Svetog Andrije.

Klerikalizam je krvava stranica povijesti, veliko groblje žrtava slobode savjesti i uvjerenja. L.

Lav N. Tolstoj

Knjižnica „Naprednjaka“
broj 2.

„ŽIVI TRUP“

drama u šest čina i dvanaest slika.

Cijena 60 para (s poštom 70 para).

Može se dobiti kod „PUČKE TISKARE“
D.r V. Iljadica i drugovi — Šibenik.

Izobražen i napredan čovjek mora da
pročita ovo krasno djelo velikog ruskog
pisca.

Knj. „Naprednjaka“ izdala je još: D.r T.
G. Masaryk — govor o proračunu 1907,
cijena 20 para (s poštom 30 para); br. 4.

MARKO MARKOVINA

SPLIT

TELEFON 93.

Skladište i zastupstvo

Peći i šparherda,

Eternita,

Cijevi, dimnjaka i pločica

keramike □

Stakala, prostih i ornamen-
talnih □

Papendeka tankog i debeloga

Zahoda porculane i t. d. 28

OGLAS

Gradjevno Poduzeće

Petar Blasoffi & Frano Škofon
Ispitani nadzidarski majstor u ŠIBENIKU

poduzimlje svaku vrst gradjevnih radnja i
popravaka. Specijalista u gradnji štednjaka
(Sparherda) i peći za sobe.

Poduzimlje čvrste radnje u cement beton
(Eisenbeton) bez potrebe željeznih greda, sa
posebnom kancelarijom za nacрте i trebov-
nike u kući Pasini put Suda. 15

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr.

2.000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE
MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PRE-
UZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KU-
PONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIE-
----- BANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. -----

46-52

PAPIRNICA

JURAJ GRIMANI

ŠIBENIK

Pribor za pisace strojeve svijuh sistema.

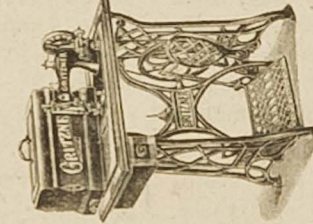
- - Razglednica i svih ostalih kancelarijskih - -
predmeta. Svi školski risači i pisaci predmeti.

Gritzner Šivaći Strojevi
Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku
industrijsku radnju najbolji.

Gritzner Koturače
odlikuju se već od godina čvrstoćom i kva-
litetom materijala.

**Svakovrsne Igračke i
Bijouterije.**

Automatična olovka i pera

PIO TERZANOVIĆ

Šibenik

Velika zaliha za ljetnu sezonu

MUŠKIH ODIJELA

Najmodernijeg kroja uz vrlo

umjerene cijene

28-52

NE BOJI SE UTAKMICE.

PUČKA TISKARA

D. V. Iljadica i drugovi
ŠIBENIK

Preporuča se za sve u
tiskarsku struku zasjeca-
juće radnje,
Cijene umjerene.

PUČKA TISKARA

D. V. Iljadica i drugovi
ŠIBENIK

Preporuča se za sve u
tiskarsku struku zasjeca-
juće radnje,
Cijene umjerene.

